

ILM FAN XABARNOMASI

Ilmiy elektron jurnali

BOSHLANG'ICH SINIF O'QITUVCHILARI TAJRIBASIDA QO'LLANILADIGAN DIDAKTIK O'YINLAR

Usmonova Shahina Xudoynazar qizi
Shahrisabz davlat pedagogika instituti
Pedagogika fakulteti Boshlang'ich ta'lim
Yo'nalishi 3-21-guruh talabasi
Tel raqam: +998 90 899 28 02

Annotatsiya: Maqolaning maqsadi bolalar manfaati uchun o'qituvchilar uchun didaktik o'yinlarning xususiyatlarini ko'rib chiqishdir. Didaktik o'yin sifatida olib boriladigan tahlillardan boshlang'ich sinf o'qituvchilari foydalanadilar.

Kalit so'zlar: afzallik, motivatsiya, o'yinlar, yechim, ajoyib, o'qish, bolalar, ko'nikmalar, atmosfera, ijobiy, qiziqish, mantiqiy fikrlash tajribasi, sinf, maktab, o'qituvchilar, e'tibor, hayajonli.

Kirish: O'quv o'yinlari boshlang'ich sinf o'qituvchilari o'qitishni kuchaytirish, o'quvchilarni rag'batlantirish va sinfda ijobiy muhit yaratish uchun foydalanishi mumkin bo'lgan qimmatli vositadir. O'yin, faol o'rganish usullaridan biri bo'lgan o'quv o'yinlari shaklida tashkil etilgan o'quv faoliyati turi, faol o'rganishning bir qator tamoyillarini amalga oshiradigan va qoidalar mavjudligi, o'yin faoliyatining qat'iy tuzilishi va baholash tizimi bilan ajralib turadi. Barcha didaktik o'yinlarni uchta asosiy turga bo'lish mumkin: ob'ektlar bilan o'yinlar (tabiiy o'yinchoqlar); so'z o'yinlari. O'quv o'yinlari toifasiga s- janri kvest kiradi, arkada, 3D - simulyator, har qanday mavzu bo'yicha interaktiv kurs. Didaktik o'yinchoqlar - bu aqliy jarayonlarni rivojlantirishga qaratilgan o'yinchoqlar, rivojlanish vazifasini o'z ichiga oladi va har xil yoshga mos keladi. Bu idrok, xotira va fikrlashni rivojlantirish uchun vazifalarni o'tashi mumkin. Didaktik o'yinlar bolalarda aqliy fazilatlarni shakllantirishga yordam beradi: diqqat, xotira, kuzatish va aql. Ular bolalarga mavjud bilimlarni turli xil o'yin sharoitlarida qo'llashga o'rgatadi, turli aqliy jarayonlarni faollashtiradi va bolalarga hissiy quvonch keltiradi.

Didaktik o'yinlarning mazmuni bolalarda to'g'ri munosabatni shakllantiradi ijtimoiy hayot hodisalari, tabiat, dunyo ob'ektlari, Vatan, armiya, kasb-hunar, mehnat faoliyati haqidagi bilimlarni tizimlashtiradi va chuqurlashtiradi. Ushbu o'yinlar o'zi va boshqa bolalar bilan munosabatlarni rivojlantiradi, stressni yengillashtiradi va bolalarni baxtliroq qiladi, hamdardlik, ijodkorlik va hamkorlik tuyg'ularini rivojlantiradi, shuningdek, bolalarda kuch va jasoratning o'sishiga yordam beradi.

Didaktik o'yin ikkita funktsiyaga ega, ya'ni: rivojlantiruvchi, tarbiyalovchi.

Didaktik o'yin funksiyasidan tashqari, ushbu o'yindan foydalanishning afzalliklari bor, masalan, motivatsiyani oshirish, ko'nikmalarni rivojlantirish, bilimlarni mustahkamlash va ijobiy muhit yaratish.

Motivatsiyaning kuchayishi - o'yinlar bolalar uchun o'quv jarayonini yanada qiziqarli va ko'ngilochar qiladi, bu ularning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini oshiradi.

Ko'nikmalarni rivojlantirish o'yinlari bolalarda diqqat, xotira, fikrlash, tasavvur, muloqot qobiliyatlari va muammolarni hal qilish kabi turli ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

O'yin haqidagi bilimlarni mustahkamlash - o'rganilgan materialni mustahkamlash va bolalarning bilimni tekshirishning samarali usuli

Ijoiy atmosferani yaratish o'yinlari sinfda ijoiy va do'stona muhit yaratishga yordam beradi, bunday muhitda bolalar o'zlarini qulay his qilishadi va xato qilishdan qo'rqmaydilar.

Nutqni, mantiqiy fikrlashni, diqqatni, xotirani, matematik qobiliyatlarni rivojlantirish uchun turli xil o'yinlar mavjud. Nutqni rivojlantirish uchun "Hayolda hisoblang", "Sonlarni qo'shing", "Ortiqcha sonni toping", "Hikoya tuzing" o'yinlardan foydalanish mumkin.

Masalan - 5 ta harfdan iborat istalgan so'zni kiritish orqali o'ynaladi va o'yinda sizga qidirilayotgan so'zda qaysi harflar borligini ko'rsatiladi. Agar harf berilgan so'zda bo'lsa, lekin noto'g'ri joyda bo'lsa, harf sariq rang bilan ta'kidlanadi. Agar harf o'z o'rnida bo'lsa – yashil. Agar harf berilgan so'zda bo'lmasa, u qora rang bilan ajratib ko'rsatiladi.

Hayolda hisoblang o'yini - aqliy hisoblash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan o'yin. O'yinni bir yoki bir necha kishi o'ynashi mumkin. O'yinning mohiyati matematik operatsiya natijasini iloji boricha tezroq nomlashdir. Matematik amallar oddiy ($2+3$) yoki murakkabroq ($15-7+2$) bo'lishi mumkin. Belgilangan vaqt ichida (yoki birinchi bo'lib) eng ko'p to'g'ri javob bergan kishi g'olib hisoblanadi. variantlar mavjud va qiyin o'yinlar darajasi quyidagicha:

Oddiy: taqdimotchi ikkita raqamni chaqiradi, o'yinchilar o'z summasini nomlashlari kerak.

Murakkablik bilan: taqdimotchi bir nechta raqamlarga qo'ng'iroq qiladi, o'yinchilar o'z summasini nomlashlari kerak.

Vaqt belgilangan: ma'lum vaqt ichida iloji boricha ko'proq misollarni hal qilishingiz kerak.

Kartalar bilan: o'yinchilar raqamlari bo'lgan kartalarni olishadi, ular yetakchi tomonidan nomlangan raqamlar yig'indisi bilan kartani topishlari kerak.

Onlayn o'yinlar: aqliy hisoblash ko'nikmalarini o'yin tarzda o'rgating.

Mantiqiy fikrlashni rivojlantirish uchun "Labirintlar", "Rebuslar", "Topishmoqlar", "Farqlarni toping" o'yinlari mavjud.

Farqlarni toping o'yini - diqqat, kuzatish, xotira va qat'iyatni rivojlantiradigan mashhur o'quv o'yinlaridan biridir. Bu o'yin odamlarning yoshi bilan chegaralanmagan, ham bolalar, ham kattalar o'ynashlari mumkin. O'yinning mohiyati ikkita rasm o'rtasidagi ma'lum miqdordagi farqlarni topishdir. Tasvirlar rasmlar, fotosuratlar yoki chizmalar shaklida taqdim etilishi mumkin. Farqlar soni bir necha o'nlabgacha o'zgarishi mumkin.

Diqqat va xotirani rivojlantirish uchun o'yinlar - "Nima o'zgardi", "Juftlikni top", "Ob'ektlarni eslab qolish", "Tinglang va takrorlang" o'yinlari.

Tinglang va takrorlang o'yini - Bu maktabgacha va boshlang'ich maktab o'quvchilari uchun ajoyib va qiziqarli va foydali ta'lim o'yinidir. O'yin eshitish xotirasini, diqqatni, artikulyatsiyani, so'z boyligini va muloqot qobiliyatlarini rivojlantiradi. Ushbu o'yinda bir nechta variant mavjud, masalan, oddiy versiya, qofiyalar bilan variant, harakatlar bilan variant, kartalar bilan variant, onlayn o'yinlar bilan variant.

Qiziqarli mashq o'yinlari - bu shunchaki mashqlar to'plami emas, aksincha bolalar uchun mashqlarni maroqli va foydali qilishga yordam beradigan qiziqarli o'yin. Bu o'yinda o'yinning ko'plab variantlari ham mavjud, masalan, musiqa bilan mashqlar, obyektlardan foydalangan holda, hikoya sifatida, pantomima sifatida, she'rlar yordamida bajariladigan mashqlar.

Foydalanilgan adabiyotlar

ALIJANOVNA. M. M. (2023). O 'ZBEK TILI DARSLARIDA O 'QUVCHILARNING FAOLLIGINI OSHIRISH MAQSADIDA DIDAKTIK O 'YINLARDAN FOYDALANISH. INNOVATIVE DEVELOPMENTS AND RESEARCH IN EDUCATION, 2(22), 261-264.

MOHIDIL. N. (2023). BOSHLANG'ICH SINIF DARSLARI JARAYONIDA DIDAKTIK O'YINLAR VA ULARNING AHAMIYATI. Научный Фокус, 1(1), 1479-1481.

INOMJONOVNA. T. D. (2023). BOSHLANGICH SINIF DARSLARIDA DIDAKTIK O'YINLARNING O'QUVCHI SHAXSINI SHAKLLANTIRISHDAGI O'RNI. PROSPECTS AND MAIN TRENDS IN MODERN SCIENCE, 1(5), 139-142.

NIZOMIDDINOVNA. H. N., & GULNIGOR. Y. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BOLALAR NUTQINI O'QITISHDAGI DIDAKTIK O'YINLARDAN FOYDALANISH. BOSHQARUV VA ETIKA QOIDALARI ONLAYN ILMIY JURNALI, 2(2), 122-126.

SABOHAT. C. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA DIDAKTIK O'YINLAR RO'LI. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(8), 636-639.